

Ledendag, 24 april 2015, Antwerpen

Abstracts (1/2)

Bram Caers – ‘Vermechelsing’ van Brabantse bronnen in een Mechelse stadskroniek (ca. 1500)

Omstreeks 1500 schreef een Mechelaar een prozakroniek van zijn stad die de Mechelse geschiedenis verhaalt van de vroege middeleeuwen tot 1477, de dood van Karel de Stoute. Hij gebruikte voor zijn tekst diverse bronnen, van heiligenlevens over epische rijmteksten tot kronieken. Met name voor de recentere geschiedenis steunde hij op Brabantse kronieken die teruggaan op Jan van Boendales Brabantsche Yeesten. Mechelen speelde in de Brabantse historiografie vaak een dubieuze rol. Omdat de stad haar positie als enclave in het hertogdom vaak slim uitspeelde door nu eens steun te zoeken bij de hertog, en dan weer bij de Vlaamse graaf, staat Mechelen in de Brabantse historiografie te boek als onbetrouwbaar en afvallig. Dat beeld kon uiteraard niet overeind blijven in een Mechelse stadskroniek. De lezing toont hoe de Mechelse auteur te werk ging om de negatieve beeldvorming van zijn stad om te keren.

Wim Declercq – Middeleeuwse archeologie in Vlaanderen: een stand van zaken

Sinds 10 jaar ondergaat de archeologie in Vlaanderen grootschalige veranderingen. Als gevolg van de ratificatie van Europese verdragen worden bodemingrijpende ontwikkelingen vooraf gegaan door commercieel opgezet archeologisch vooronderzoek en indien nodig onderzoek. Een exponentiële toename van het aantal opgravingen en de daaruit voortkomende data is het gevolg. Specifiek voor de Middeleeuwse periode zal een overzicht worden gegeven van de actuele stand van datawinst in Vlaanderen, maar zal tevens getracht worden na te gaan in welke domeinen deze datawinst effectief in kenniswinst werd omgezet, en waar uitdagingen liggen om dit alsnog te doen. De relatie tot wetenschappelijk onderzoek en resultaten van de belangrijkste lopende wetenschappelijke studies komen in dit kader tevens aan bod.

Soetkin Vanhauwaert – Over het hoofd gezien. Het Sint-Janshoofd in de Lage Landen

Bij de aanvang van het FWO-project in 2012 ging ik ervan uit dat de middeleeuwse en vroegmoderne beeldhouwwerken van de Johannesschotel het onderwerp van mijn doctoraatsonderzoek zouden worden. Ondertussen is gebleken dat dit onderwerp tot op de dag van vandaag voorkomt in de beeldhouwkunst en dus niet verdween in de 16de eeuw, dat er ook hoofden zijn zonder schotel, en dat dit beeld slechts een klein onderdeel vormt van een soms veel interessantere Sint-Janscultus. In de eindfase van mijn doctoraat kreeg een aanvankelijk middeleeuws project een bredere afbakening (1370-1800), werd de Johannesschotel vervangen door het Sint-Janshoofd en de kunsthistorische invalshoek kreeg een cultuurhistorisch kantje - dit alles natuurlijk niet zonder de bijbehorende dilemma's...

Over interessante zijsporen en onverwachte ontwikkelingen in mijn doctoraatsonderzoek.

Ledendag, 24 april 2015, Antwerpen

Abstracts (2/2)

Maria Conterno – Het schrijven van Christelijke geschiedenis in de taal van de Islam: het begin van de Christelijke historiografie in het Arabisch in het kader van de middeleeuwse geschiedschrijving (midden 9e-begin 11e eeuw)

Mijn presentatie gaat over een onderzoekproject dat ik binnenkort hoop aan te vatten, naar de oorsprong van de christelijke geschiedschrijving in het Arabisch. Na een bondige inleiding over de Arabische Christenen en de christelijke literatuur in het Arabisch zal ik de bronnen waarop mijn studie zich baseert voorstellen, en vervolgens een overzicht van het geplande onderzoek geven: state of the art, methodologie, onderzoek over de teksten, onderzoek over de auteurs en hun leefomgeving. Ton slot zal ik de redenen uiteenzetten waarom deze bronnen onze aandacht verdienen, door hun belang toe te lichten niet enkel voor de geschiedenis van het Christendom, maar ook en in het bijzonder voor de geschiedenis van de middeleeuwse historiografie. Ik zal voornamelijk de verbanden met de Syrische en Byzantijnse historiografische tradities benadrukken, maar ook de potentiële affiniteiten met de westerse Latijnse geschiedschrijving.

Patricia Stoop – ‘Soe wiert ons desen theme ghedecclareert ende uutgheleijt’: De anonieme kartuizerin uit Sint-Anna-ter-Woestijne bij Brugge en de preken van haar biechtvader Henricus Cool († 1578).

In de periode tussen 1573 en 1576 schreef een anonieme zuster uit Sint-Anna-ter-Woestijne uit Sint-Andries bij Brugge, het enige vrouwelijke kartuizerinnenklooster in de Nederlanden, 39 preken 'ghenomen uut die sermoenen die in ons convent ghepreeckt gheweest hebben van den eerwerden ende seere devoten pater Henrijcus Cool'. Ze deed dat niet door zich in zijn positie te plaatsen – zoals vele andere preken-schrijfsters in die periode wel deden – maar door de preken in de vorm van reportationes, verslagen achteraf, te schrijven. De reportatiestijl komt in Middelnederlandse preken nauwelijks voor. Alleen al om deze reden is de werkwijze van de kartuizerin uniek te noemen. In mijn bijdrage wil ik nagaan wat de bijzondere handwijze van de kartuizerin zegt over haar schrijverschap en haar geletterdheid, en een licht laten schijnen op het publiek voor wie de preken mogelijk bedoeld waren.

Jelten Baguet – Investeren in ongelijkheid? Gentse politieke elites, Habsburgse overheid en stedelijke financiën in de tweede helft van de vijftiende en zestiende eeuw.

Vlaamse en Nederlandse historici hebben de voorbije decennia aandacht besteed aan het investeringspatroon van stedelijke elites in publieke schuld door middel van renten. Deze manier van kredietverschaffing was gekaderd in de complexe relatie tussen stad en vorst, waarbij de vorsten beroep deden op het stedelijk kapitaal om hun oorlogsmachine draaiende te houden. Deze complexe relatie is reeds in kaart gebracht voor diverse steden in de Zuidelijke en Noordelijke Lage Landen, waaronder ook Bourgondisch Gent. Voortbouwend op de inzichten van Boone analyseer ik de Gentse stedelijke kredietmarkt gedurende de late vijftiende en zestiende eeuw. Hiervoor focus ik achtereenvolgens op de financiële relaties tussen stad en staat, het investeringsgedrag van de Gentse politieke elites, de impact van economische groei en recessie op hun investeringen, en hoe het stedelijk financieel beleid uitmondde in een toegenomen sociale ongelijkheid.